

Redactioneel: Geduldig papier

ILLUSTRATIE OMSLAG Matthieu Milliot

FOTOGRAFIE REDACTIONEEL Jesper van Loon

FOTOGRAFIE INHOUDSOPGAVE Sebastiaan ter Burg

De pen is definitief een museumstuk geworden. Computers, tablets en telefoons maken communiceren sneller en gemakkelijker. De onafscheidelijke partner van de pen, het papier, heeft echter nauwelijks aan belang ingeboet. Op universiteiten, gemeentehuizen en in studiekamers ronken printers als nooit tevoren. Zoals het internet fysieke interactie niet overbodig heeft gemaakt, zo heeft het beeldscherm de behoefte aan een papieren versies niet weggenomen. Wel moeten gedrukte media hun rol opnieuw uitvinden. Voor nieuws zijn websites als het Nederlandse Nu.nl of het Belgische HLN.be sneller en gemakkelijker. De rol van kranten en weekbladen ligt veeleer in het geven van duiding en achtergrondinformatie. Ook op redactievergaderingen van AGORA is meerdere malen stevig gediscussieerd over de rol van internet. We waren het er vrij snel over eens dat onze kerntaak het maken van een inhoudelijk goed blad is en niet het uithalen van allerlei online fratsen. Tot een veel heviger debat leidde de vraag of en wanneer je nummers online moet zetten. Via Twitter en blogs, zoals Ruimtevolk, kan er direct naar een thema-editie verwezen worden. Zo vond het nummer 'Fietsen' zijn weg naar een breed publiek buiten de sociaalruimtelijke wereld. Over de keerzijde zo meer.

Wetenschappelijke tijdschriften kennen zo hun eigen mores wat betreft de omgang met en publicatie van digitale content. De weg naar een

publicatie van een artikel start met de 'blind peer review'. Een artikel wordt ingestuurd naar een wetenschappelijk tijdschrift, gestript van auteursnamen en moet door minimaal twee anonieme referenten goed genoeg worden bevonden. De kwaliteit van het artikel telt, niet de connecties of het charisma van de auteur. Hoewel imperfect, want nooit helemaal blind, appelleert het aan een meritocratisch ideaal. Deze toegankelijkheid geldt bepaald niet voor de uitvoer. Van de prijzen voor een pdf'je van een willekeurig artikel val je steil achterover. Wetenschappelijke tijdschriften zijn namelijk de melkkoeien van grote uitgeverijen. De afzet is weliswaar laag, maar dit geldt nog veel sterker voor de kosten. Bovendien is de noodzaak hoog: universiteiten kunnen het zich niet permitteren om geen abonnement te hebben op een belangrijk tijdschrift. Veel wetenschappers ontwijken de barrières van uitgevers door 'conceptversies' van artikelen online te zetten. AGORA is als stichting nooit gedreven door winstbejag. We draaien op vrijwillige inzet en verreweg de grootste kostenpost betreft de drukkosten. Ofwel: het verschil tussen een papieren exemplaar en een vluchtig documentje op het internet. Wel zijn er, en nu komen we via een omweggetje terug bij de discussie binnen de redactie, beperkingen om een nummer zonder pardon online te zetten. Immers, waarom zou je als abonnee nog betalen voor een tijdschrift dat je ook in drie muisklikken kunt vinden? De balans moet voortdurend gezocht worden tussen toegankelijkheid en verspreiding aan de ene kant en exclusiviteit voor abonnees aan de andere.

Voorlopig bewandelen we een middenweg, waarbij een deel van de content meteen online gaat, maar het grootste deel van het magazine aan het papier is voorbehouden. Wel gaan we zoveel mogelijk online met ons verleden. Het AGORA archief stond lange tijd ontoegankelijk te verstoffen in een kast op de roemruchte Uithof. Met het vorige themanummer over Hypes is begonnen met de ontginning van bijna dertig jaar AGORA's. Wat opvalt tijdens het bestuderen van deze vergeelde en al lang niet meer naar inkt ruikende nummers is dat thema's terugkeren. Concepten en invalshoeken schuiven met wetenschappelijke paradigma's en maatschappelijke ontwikkelingen mee, maar kernvraagstukken veranderen niet wezenlijk. Het is heel wel mogelijk dat we, zoals Martijn van der Linden verderop in deze AGORA stelt, over tien jaar wéér een AGORA over de toekomst van het platteland in handen hebben. Het bladeren door oude AGORA's levert bovendien meer op dan een mooi tijdsdocument, het geeft ook inzicht in de huidige situatie. Zijn vol bombast aangekondigde maatschappelijke veranderingen echt nieuw, of bestaande ruimtelijke vraagstukken in een nieuw retorisch jasje? Om deze vraag beter te beantwoorden zal AGORA de papieren edities van de afgelopen 27 jaar de komende tijd verder gaan digitaliseren en duiden. Net als de pen stuk voor stuk waardevolle museumstukken.

Peter Pelzer, Hoofdredacteur AGORA

